

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Responsa Moralia In Causis Justitiæ Commutativæ De Restitutione & Contractibus

Heislinger, Anton

Ingolstadij, 1726

Casus XXXIV. De occulta Compensatione sufficiens salarium non habentis.

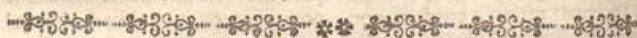
urn:nbn:de:hbz:466:1-40194

quòd à republica non sint instituti ad ditandum fiscum, eiusque utilitatem procurandam, sed ad rempublicam à vitis conservandam, & in pace continendam, consequenter non violant jus fisci.

25 Quòd si autem delicta à procuratore, aut constituto visitatore in iudicium delata fuerint; atque ab illo, cui pena esset applicanda, petita fuisset sententia; iudices verò sententiam declaratoriam, vel condemnatoriam pronuntiare muneribus corrupti omiserint, juxta Vasquez *1. 2. disp. 175. cap. 1. à. n. 9. usque ad finem Palaum tract. 4. disp. 5. p. 18. n. 9.* emolumentum obventurum tali procuratori tenebuntur compensare, quia ex iustitia commutativa obligatur iudex in iudicio reddere petenti jus suum: ergo cum petens, & deferens habeat jus, ut sibi pena saltem par-

tialis applicetur per sententiam; hinc iniustitiam adversus petentem, & non solum adversus iudicium publicum committunt, & consequenter in hoc casu contra ipsos iudices procuratori competet compensatio tacita.

Dubium adhuc remanet, num contra delinquentem, vel contra ipsos iudices prius sit facienda compensatio? ad quod respondeo, in omni casu, quo ipse reus est obligatus juxta superius dicta, non reum, sed ipsos iudices esse conveniendos: quòd si autem ipse reus verè adhuc obligatus maneat, contra ipsum faciendam esse antea occultam compensationem, & in defectum hujus contra iudices, cum hi etiam solum in defectum reorum sint obligati reipublice illatum damnum compensare.

C A S U S XXXIV.

De occulta compensatione sufficiens salarium non habentis.

STycho uxorato, ac habenti liberos à republica committitur officium, vi cuius bonum communitatis promoveat: in hunc finem eidem aliquod, sed oppidò modicum salarium attribuitur: ultra quòd assignata ipsi etiam fuit certa portio è multis, reipublice ex aliorum delicto obvenientibus. Hæ cum sint vel nullæ, vel summè exiguæ, nec sustentationi congruæ sufficientes, ideo occulta compensatione supplere cogit, quod suæ, & suorum congruæ sustentationi arbitrio prudentis viri necessarium fuerit visum, eò quòd commissum officium eidem non permittat suum opificium exercendo lucrum aliud facere.

Q. Utrum hæc ipsi liceant?

§. I.

§. I.

Rationes nostro stycho minis faventes adducuntur ?

1. **O** Best Stycho propositio 37. ab Innocentio 11. damnata.
2. Quod licentia hujus compensato- nis præberet famulis occasionem plurimarum deceptionum,
3. Quod insufficientia designati sala- rii non sit certa.
4. Quod etiam major probabilitas Stycho favens sit tantum de fac- to, non autem de jure.
5. In propria causa non licet ferre, vel exequi sententiam.
6. Quia parvitas stipendii suppletur aliis.
7. Quod simile accidat aliis officiali- bus.
8. Quod idem & non majus salarium Stychi antecessoribus fuerit da- tum.
9. Alii candidati contenti forent hoc salario.
10. Ipse Stychus præviderat incerti- tudinem multarum.
11. Quia respublica judicat illud suf- ficere.
12. Salarium hoc sufficit aliis non ux- oratis.

§. II.

Proponuntur fundamenta, ut rationes Stycho faventes melius percipiantur.

13. **I**N determinando salario tum fa- mulorum, tum famulatus habenda est ratio.
14. Famulatus enim sunt varii.
15. Et pro horum diversitate stipen- dendii quoque justitia est diversa.
16. Defectus stipendii justii suppletur subinde promissione promotionis &c.
17. Famulo ad obsequia domini para- to quidem, absque sua tamen cul- pa non præstanti, debetur promif- sum salarium.
18. Famulo in obsequiis sui domini omnimodè occupato integer vic- tus, & vestitus debentur.
19. Quandonam ex eo, quod alii ve- lint aliquod stipendium accipere, justitia hujus desumi poterit.

§. III.

Quanam rationem congrua sustentationis habeant, ha- bita ratione conducti famuli.

20. **I**N hoc datur paritas cum con- grua sustentatione beneficia- torum.
21. Non licet Stycho occulta com- pensatio, antequam communitati tenuitatem sui salarii insinuet.
22. Quod si hæc admonita nihil su- peraddat; quod sue familie neces- sarium est, clam vindicare pote- rit.

O o o 3

23. Nec

22. *Nec obligatur noster Stycho ad resignationem sui officii.*
 24. *Quid in hoc puncto observandum circa famulos domesticos?*
 25. *Quid habenti propria media ad se sustentandum liceat?*
 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. *Satis sit objectionibus in §. 1. propositis.*

§. I.

Rationes Stycho minus faventes adducuntur.

Quod noster Stycho occultam compensationem facere nequeat, sequentes rationes non inefficaciter videntur evincere.

1. Innoc. II. hanc propositionem n. 37. reiicit: *famuli & famule domesticæ possunt occulte heris suis surripere ad compensandam operam suam, quando majorem judicant salario, quod recipiunt.*
2. Secundò licentia compensandi, quod iudicio famulorum deest iusto stipendio, præberet januam innumeris deceptionibus, furtis &c. quia singuli sibi persuaderent taxatum suum stipendium esse minus infimò: ergo non debet. Probatum conseq. plura alia universim prohibentur, quia illis semel permissis aperiretur janua pluribus aliis peccatis, licet in uno, vel altero casu particulari cesset finis talis prohibitionis.
3. Non est certum, sed probabile, vel ad summum probabilius, quòd assignatum nostro Stycho salarium non sit iustum: ergo non potest occultam facere compensationem. Probatum conseq. tota communitas est in possessione illius excessivus, quem vult sibi attribuire Sty-

chus: ergo, si probabile solum est, quòd stipendium assignatum sit minus infimo, non debet è possessione deiici communitas.

Confirmatur: si Stycho à iudice peteret sibi aliquid adjudicari, quod ab alio possidetur, & haberet rationes duntaxat probabiles pro se; talis res eidem à iudice nequaquam adjudicaretur ob privilegium possessionis, qua alter gaudet: ergo &c.

Si Stycho etiam probabiliores haberet rationes suadentes, quòd sua communitati collata opera majus salarium promeretur, hæc tamen major probabilitas haberetur solum de facto, scilicet de sua opera impensâ; non autem de jure: sed quando major probabilitas solum habetur de facto, non autem de jure: iudex possessorem non spoliat re possessa: ergo multò minus noster Stycho propria autoritate poterit spoliare communitatem suis bonis.

Non est conveniens, ut ipse Stycho in propria sua causa ferat sententiam, & simul exequatur: ergo &c.

Omnes fatentur, parvitatem stipendii

pendii suppleri honoribus, atque aliis emolumentis, aut etiam spe promotionum ad alia officia: sed in nostro casu Stychnus habet alia emolumenta, scilicet partem multarum, quas defraudatores gabelarum, ac tributorum, si deprehensi ab ipso fuerint, perfolvere compelluntur.

7 Septimò. Quamplurimis aliis officialibus, ut illorum industria v. g. in capiendis feris acuatur, mediocri stipendium assignatur: promissum verò fuit, & solvitur augmentum, quoties talem feram attulerint: & talis contractus iudicatur esse iustus: ergo & noster presens.

8 Stycho nostro illud ipsum salarium fuerat attributum, quò ejusdem antecessores fruebantur: ergo est stipendium iustum: probatur conseq: iustum stipendium est, quod lege taxatum est, vel ex communi usu, & consuetudine personis ejusdem generis in illo ministerio famulantibus conceditur: ita Fridericus *desenis: conf. 118.* Petrus Nivarr. *l. 3. de Restit. cap. 2. num. 409.* Menochius *lib. de arbitra. cent. 6. casu 514.* ergo &c.

9 Absque dubio plures alii adierunt, vel adfuerunt, qui hoc ipsum officium prensarunt, vel adhuc prensant, contenti eodem salario, quod minus infimo reputat esse noster stychnus: ergo tale stipendium erit iustum. Probatur conseq. pluralitas candidatorum minuit salarium, sicut pluralitas

venditorum pretium mercium. 2. Uti diximus, pretium iustum taxatur communi æstimatione hominum: ergo si plures candidati iudicent hoc esse æquum: erit.

Confirmatur ipse noster Stychnus fortè seipsum obtulit multum supplicando, ut acceptaretur: ergo cum merces ultrò oblata viliores reddantur, etiam opera nostri Stychni ultra oblata vilior evasit, consequenter pretium est iustum.

Ipsè Stychnus, cum acciperet hoc officium, bene prævidit, multas ex delinquentibus solvendas valde incertas, & tamen consentit in fixum stipendium: ergo tenetur implere contractum. Quòd enim semel placuit, displicere amplius non potest.

Ipsèmet Stychnus fatetur, quòd communitati supplicaverit, ut suum stipendium augere vellet proposita sua miserià; nullum tamen auctarium potuerit obtinere: ergo iudicat communitas tanquam iudex assignatum sufficere.

Licet non sufficiat Stycho uxorato, & liberis gravato, sufficiet tamen alicui personæ solutæ, ergo resignet suum officium, & posterum ex suo officio se sustentet, non enim plus ipsi fuit promissum, & non desunt alii saltem non uxorati, qui pro hoc salario volunt hanc ipsam operam reipublicæ præstare.

Hæc sunt potissima fundamenta, quibus illicita declaratur in hoc casu

casu occulta compensatio: ut autem rationes faventes Stycho melius percipiantur notamus sequentia.

§. II.

Promuntur fundamenta, ut rationes Stycho faventes melius percipiantur?

13 **P**rimò considerandas esse tum ipsas personas famulantes, tum etiam famulatus, ad quos præstandos conducuntur. Famuli enim vel potuerunt cogi minis & metu ad serviendum huic domino: vel ex propria miseria, eò quòd unde se sustentent careant, ad hoc compulsi. Alii e contra se ipsos obtrudunt, utque præ aliis candidatis fuscipiantur, demissè supplicanti.

Uterius potest conducens omnino non indigere tali famulatu, sed ex sola pura misericordia, ut paupertati ejusmodi personæ succurrat, recipere supplicantiem. In hoc ultimo casu Navarrus *cap. 17. n. 109.* Lethus *l. 2. c. 12. num. 63.* Navarra *l. 3. cap. 1. num. 359.* tuentur, non posse taliter conductos supernumerarios famulos plus assignato stipendiò accipere, quia merces ultroneæ vilescunt.

14 **S**ecundò circa ipsam operam à talibus famulis præstandam etiam notandum, hanc esse variam: aliqui enim ad certum duntaxat officium v.g. ad comitandum dominum foras prodeuntem; vel filium ad scholas, vel privatim instruendum conducuntur: aliis non quidem certum officium fuit assignatum, destinata tamen certæ horæ, dies,

aut menses, quibus famulari debent, aliquo tempore illis relicto, ut hoc ad suum commodum applicare possint.

Tertiò stipendium justum, uti jam insinuatum, esse varium habita ratione personarum, circumstantiarum, obsequiorum, multitudinis, vel raritatis sollicitantium, & introductæ consuetudinis: sic ephæbis honorariis principum nolum stipendium præter victum, & vestitum communiter persolvitur.

Quartò, subinde merces promissa se sola considerata est etiam pretio infimò inferior, defectus tamen iste suppletur promissione aliquis officii, vel præstando favore, intercessionibus in consecutione sperati cuiusdam favoris, officii, vel beneficii, famulo utilium. Quòd si talis conventio inter herum, & famulum fuerit facta, ille autem non stet suis promissis, tunc juxta Palaum *trakt. 32. disp. 1. p. 26. §. 3. num. 8.* famulo potestas competit occultè eripiendi tantum, quanti promissū aestimatur, si aila viâ obtinere istud nequit, eò quòd promissio fuerit pretio æstimabilis.

Quintò si aliquis famulus paratus debeat esse, ut omnibus horis suo domino inserviat, tamen si po-

ita

stea non semper inserviat absque sua tamen culpa, debetur eidem illud ipsum stipendium, quod continuo inservienti promissum fuit. Navarrus. Palao loco citato.

18 Sexto. Noto Navarrum cap. 17. num. 110. & Palaum loco citato concedere, integrum victum, & vestitum, vel stipendium ad hæc sufficiens deberi illi famulo, qui omnibus diei horis, hoc est, ita domino suo inservire debet, ut se totum illius commodis promovendis impendere cogatur, nec ullum illi tempus supersit, alia quadam via proprium suum interesse promovendi, aut aliquid pro se lucrandi. Rationem dant, quia famulus suo labore, & industria debet victum & vestitum quærere, ergo si hanc industriam in gratiam certi domini exhibeat, vel saltem exhibere paratus sit, jure merito à tali Domino victum, & vestitum exposcit, hoc est, sustentationem congruam, & conditioni status illius competentem.

Navarr. & Palao subscribit etiam Viva. in propositionem 37. ab Innocent. 11. damnatam: ubi hæc habet num. 6. Verum quidem est, pretium esse evidenter infra infimum, si famulo tota die inservienti non dentur sufficientia ad victum, & vestitum

juxta alios sue conditionis. Pergit dein: at quando opera famuli exigat stipendium majus, & consuevit pluris emi (intellige quam necessariis ad victum & vestitum) ad decidendum, num stipendium sit minus justo, oportet ad plurima advertere, quæ non nisi à peritis, doctis, & piis, æquæ lance perpendi possunt. Examinandum quippe est, an alii passim reperiantur, qui citra consimilem necessitatem tali stipendio contenti sunt: hoc enim est manifestum indicium, quod ejusmodi pretium non sit infra infimum.

19 Ex quibus verbis colligo justitiam stipendii tunc solum desumendam esse ex eo, quod alii passim simili necessitate non oppressi pro tali stipendio essent famulaturi, quando ultra congruam sustentationem aliquid expetitur, aut quando famulus se non totum nec omni tempore obsequiis sui domini impendere debet, consequenter, etsi aliqui reperiantur, qui famularentur, licet congrua eisdem sustentatio non præberetur, sed dimidia duntaxat; ex hoc non bene inferretur, congruam sustentationem esse mercedem justo majorem respectu se totum impendentis obsequiis sui heri.

§. III.

Quanam congrua sustentationis rationem habeant considerata conditione conducti famuli?

eo AD hoc dubium judico cum esse, quod de congrua sustentatione beneficiorum passim asseritur

ppp

dum

dum dicitur illos dominos esse redituum, qui ad congruam illorum sustentationem requiruntur. Ubi ad determinandam hanc portionem habetur non solum beneficiati ratio, sed etiam famulorum, honestæ recreationis, & eleemosinæ à talibus hominibus dari solita. His ergo præmonitis.

21 Dico Primò. Antequam noster Styclus non habens congruam sustentationem occultè hanc sibi procurare licetè possit, communitati tum tenuitas salarii, tum defectus mulctarum, quæ salarium auferent, insinuandi erunt, ita Lessius *l. 2. de just. cap. 12. num. 57. § 52.* probatur: uti ex dictis constat, non decet, ut idem in propria causa sit iudex, & simul executor sententiæ. Ergo licet certum sit, quòd non habeat congruam sustentationem, à communitati tamen supplementum erit taxandum.

22 Dico 2. si exposita hac sua necessitate communitas non addidit ullum augmentum ad congruam sustentationem sui, & suæ familiæ necessariam, illud clam surripere potuit. Probatur ex prius dictis. Juxta *Patrem Viva num. 1. in citatam propositionem 37.* Licita est famulis occulta compensatio, si ex communissimo peritorum sensu iniustitia ab heris committitur in solutione salarii juxta communem æstimationem debiti spectatis omnibus circumstantiis, ratione quarum potest pretium famularis crescere, aut decrescere. Atqui si fa-

mulus se totum, & omni tempore debeat obsequiis domini impendere, ut ei nullum tempus prospiciendi sibi alia viâ de victu superfit, tunc juxta dicta ex communissimo peritorum sensu competit tali famulo congrua sustentatio, quoad victum & vestitum habita conditione status: ergo potest clam surripere illa, quæ ad congruam sui & suæ familiæ sustentationem sunt necessaria.

Probatur 2. Ipsa communitas tacitè consensit in hanc occultam compensationem faciendam, casu quo speratæ mulctæ deficient: ergo potest illam noster Styclus facere. Probatur 2. ipsa natura contractus exigit hanc compensationem: ergo in illam communitas consensit. Probatur consequ. qui in contractum mutui, venditionis &c. consentit implicite in leges mutui, venditionis, & hinc vendens infra pretium justum occultam compensationem potest facere: ergo si natura contractus hujus initi exigit hanc compensationem, in hanc communitas consensit: atqui exigit. Probatur sub. leges conductionis exigunt pretium justum, & juxta dicta respectu nostri Stychi pretium justum est congrua sustentatio: ergo in istam consentit: ergo etiam in compensationem occultam si hac via, & non alia fieri possit justum pretium quæ omnia sunt ad mentem Lessii *c. 12. num. 63. Suarez disp. 86. de sacram. sect. 4. Molin. disp. 506. Dica-*

stili

stili afferentium, famulos, si à propria miseria adgiantur ad servendum parvo pretio, posse citra injuriam sibi compensare usque ad pretium infimum.

In rem hanc nostram optimè quoque quadrat, quod prælaudatus *Viva num. 13.* advertit, quòd scilicet liberè in injuriam contractum consentiens cum aliquo indigente & fictè promittente se fore contentum stipendio injusto, debeat animadvertisse ad hanc fictam promissionem & hinc fictè promittentem peccasse quidem non tamen ad ullam restitutionem obligandum esse, eò quòd causa damni non sit illa ficta promissio: sed contrahens nolens advertere, quòd ea promissio sit ficta.

Probatur tertio. si defectum stipendii justè herus suppleat spe promotionis, aut promissione dandi cujusdam officii, postea autem hæc præstare omitat, alterum stipendium fore justò minus docent Auctores citati, & locum esse tacite compensationi: ergò cum in hoc casu parvitatem stipendii persoluti supplere deberent multæ à violatoribus Gabellarum persolvendæ, & hæc deficiant, locus erit compensationi.

23 Dico 3. Nostrum Stychum probabilius non obligari in conscientia resignare suum officium, si proposita insufficientiâ stipendii, & defectu multarum nullum augmentum salarii obtinere possit. Probatur: communitas sine dubio

agnoscit deficientibus multâs contractum salarium non esse sufficiens ad congruam sustentationem; ex altera parte etiam videt, quòd Stychus ita occupetur obsequiis communitati præstandis, ut alio quodam labore, aut mediis aliis propriis, vel spectatis, atque promissis multâs se nequeat sustentare: ergo si non remedetur, neque Stychum ab officio removeret, consentit tacite in compensationem, neque ipse obligandus esse videtur, ut in bonum communitatis cedat officium alteri, in cujus sustentationem congruam, eo quòd hic forsân calibem vitam agat, & agere perpetuo decrevit, communitas minores expensas cogetur facere. Nam primò etsi retinuerit Stychus hoc suum officium, communitas solummodo debitum salarium, id est, congruam sustentationem (licet hæc materialiter superet faciendam in calibem) suppeditabit. Secundò est utique penes communitatem facere gratiam suis membris, iisque mediâ ad sustentationem sui commodiora suppeditare promovendo ad certa officia; ad quæ habiles atque apti judicantur. Tertio, cum cuilibet beneficiato congrua ad se sustentandum ex suo beneficio reddituum portio debeatur persona autem illustrior, vel gradu quodam insignis pluribus indigeat, quàm nullo sanguine aut gradu literario resplendens; sequetur talem beneficiatum nobiliorem non esse promovendum ad beneficium

cium præterito alio paucioribus ad congruam sustentationem indigente: item illum obligandum esse ad sui resignationem officii, ut parcat excessui sumptuum, quos in se majores, quam in aliud facere beneficium debet.

24 Dices: si se totum impendenti ad famulatum alterius debetur congrua sustentatio, prout hæc complectitur victum & vestitum, sequitur, quod famulis domesticis præter victum etiam debeant vestes assignari: hoc autem est contra communem omnium. Ergo neque se totum impendenti debent suppeditari omnia ad victum & vestitum necessaria Resp. etiam famulis domesticis ad certum dantur tempus conductis ultra victum, annuatim quoque certam pecuniam, imò etiam aliquas vestes, vel saltem ad has conficiendas materiam aptam in salarium constitui: in assignata autem pecunia jam haberi rationem vestitus, in quantum hæc in eum etiam finem iis conceditur, ut sibi vestes in obsequio annuo forsitan detritas reparare valeant.

25 Dices: si aliquis propria sufficientia bona possidens se offerret ad hoc officium, & diceret expressè se fore contentum salario, quod nostro Stycho assignatum fuit; vel si etiam non expressè hoc animo acceptaret, posset iste juxta dicta, si accidentale atque ex variis casibus dependens salarium non fuisset, sibi occultam compensationem fa-

cere ex proventibus communitatis, quantum ad congruam sustentationem est necessarium. R. primo, etiam beneficium, licet habeat bona patrimonialia vel quasi patrimonialia, posse tamen recipiendo suam congruam sustentationem ex beneficio suis sumptibus parcere: ergo & talis poterit. Secundo vel talis officialis propria bona possidens habet præcisè totos famulos, quot indiget tantum ratione sui officii; vel habet aliquos plures, quibus opus habet, ut propria sua bona excolat? si hoc ultimum, clarum est, quod ex bonis communitatis non possit clam accipere media necessaria sustentandis famulis, qui in bonum privatum hujus officialis, non autem ipsius communitatis occupantur. Si primum, poterit accipere, nisi accipiendo officium expressè huic renunciaverit, quia tunc videtur hoc condonasse communitati instar famuli, qui aliunde habens unde vivat, sua obsequia gratis alteri ac sine salario obtulerat.

Ut autem etiam rationibus in contrarium allatis respondeamus, Dicimus nos tam conclusionem non præjudicare decisioni Innocentii undecimi rejicientis illam num. 37. propositionem, quia vi hujus poterant famuli compensationem facere modo ipsi judicabant suum stipendium esse minus justo, sive de aliis contrarium visum fuerit, sive non; sive hoc illorum judicium fuerit certum, vel solum probabile,

aut omnino falsum. In nostro autem casu certum videtur etiam aliis quam Stycho, quod illi debeatur congrua sustentatio, consequenter si hæc deficiat, compensationem faciundo, non impinget in hanc Pontificis prohibitionem.

Ad secundum Dico licentiam compensandi in iis circumstantiis, in quibus permittimus nostro Stycho, sufficienter occludere januam deceptionibus, ut patet consideranti.

27 Ad 3. Reponimus esse certum, quod communitas debeat totam sustentationem congruam nostro Stycho: insuper ponimus certum pariter esse, si casualiter & in certis duntaxat circumstantiis, suppeditatæ pecuniæ deficiant, fixum & assignatum stipendium esse minus congrua sustentatione: ergo certum est, quod liceat occulta compensatio, si præmonita de hoc communitas nolit providere. Atque ex hoc etiam corrui confirmatio.

Ad quartum, ubi dictum, quod major probabilitas pro Stycho faciens sit tantum de facto, & non de jure; dicimus etiam majorem probabilitatem, si non omnino moralem certitudinem haberi à nostro Stycho ad congruam sui sustentationem, à communitate sibi subministrandum.

28 Ad quintum respondeo, non ipsum Stychem esse in sua causa iudicem, sed Doctorum iudicium decidisse, quod famulo se totum ad obsequia sui domini impendenti

sustentatio congrua pro ratione statûs debeat. Cæterum ne ipse Stycheus plus sibi pro congrua sustentatione competere falso iudicet, quantitas illius ex iudicio alicujus prudentis, & omnes circumstantias bene expendentis viri determinanda erit.

Sexto satisfacimus concedendo, quod defectus stipendii suppleatur aliis emolumentis, si re ipsa concedantur: quod si autem solummodo promissa fuerint, juxta doctorum sensum occulta, si non alia via super sit, compensatione suppleri poterunt.

In septimo fundamento est casus 30 nostro simillimus, ideo id ipsum venatori in talibus circumstantiis concedimus, quod nostro Stycho licitum esse asserimus.

Ad octavum ex eo, quod Stycho 31 sit illud ipsum stipendium assignatum, quod antecessoribus fuit, tantum sequitur, etiam antecessoribus licitum fuisse in talibus circumstantiis occulta compensatione uti.

Ad nonum, licet plures hoc officium sub hoc salario ambiant, illorum tamen pluralitas non minuit stipendium justum, quod uti probavimus est congrua sustentatio pro famulo se totum impendente in obsequia sui heri.

Dein licet, ut in decimo fundamento proponitur, Stycheus noster præviderit, dubiam fore solutionem ex incertis & eventualibus circumstantiis capiendam: scivit tamen

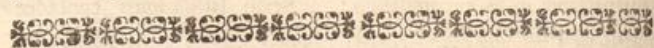
Ppp 3 sibi

sibi his deficientibus aliud medium acquirendi congruam sustentationem non defuturum, quo licet tunc uti poterit.

33 Undecimo suplices preces pro impetrando officio, vel beneficio interpositæ nequaquam minuunt justam à lege, consuetudine, & ju-

dicio prudentum, determinatam mercedem.

34 Urimò fundamento volenti ut resignet Styclus suum officium alicui cælibi minoribus sumptibus ad se sustentandum indigenti jam superius à nobis satisfactum judicamus.

C A S U S X X X V .

De culpa, ex qua famuli, officiales, aut Depositarii tenentur.

Severinus, postquam longo tempore proxenetam pistorum fidelissimè agens, horum panes in publica taberna vendiderat, cum semel assignato sibi à Pistoribus die reportatum ex dividendis panibus afferre lucrum pistori Terentio vellet, hujus uxorem in via offendit: ab hac, cum eidem suam intentionem indicasset, rogatur, ne pecunias ex distractis panibus comparatas suo viro, prout constituerat, traderet; eò quod hic illas inutiliter in computationes, & in lusus non sine rei familiaris detrimento quantocius suo more absumpturus esset: rediret potius domum, & collectas pecunias apud se retineret, usquedum ipsa easdem à proxeneta reperitura esset. Pareat mandato Severinus, & ut ipse sanctè testatur, pecunias quantocius arcæ, in qua meliores suas res asservare consueverat, serrâ firmatæ includit. Post aliquod tempus uxor proxenetæ creditas pecunias repetit; has, cum ex arca depromere meditatur Severinus, easdem ibidem non reperit, licet cætera ad Severinum spectantia adfuerint omnia, nec nullum indicium effractæ arcæ deprehensum fuerit. Petit itaque uxor pistoris Terentii, ut damnum hoc ex suis Severinus proxeneta reparet. Occasione hujus Casus.

Q. 1. Ex qua culpa famuli, proxenetæ, & cæteri officiales tenentur?

Q. 2. Ex qua culpâ teneatur depositarius?

Q. 3. An proxeneta noster in conscientia ad restitutionem in hoc casu sit obligandus?